

Vilhelmina södra samebys framtidsvision

FN:s urfolksdeklaration antogs 13 sept 2007. Sverige röstade för.

Rätt till självbestämmande

Deklarationen innebär att urfolken har en oreserverad rätt till självbestämmande, vilket innefattar det samiska folkets rätt att fritt avgöra sin ekonomiska, sociala och kulturella utveckling, samt kontrollera och besluta över sina egna naturresurser.

Samisk mark

Deklarationen proklamerar att Finland, Norge, Ryssland och Sverige inte längre kan betrakta landområden som samerna traditionellt brukat som statens eller någon tredje parts egendom. Deklarationen förpliktar staterna att erkänna att samerna är ägare av traditionella landområden och naturresurser. Detta innebär att samisk mark inte längre kan användas för industriella eller andra ändamål utan att samerna i förväg informerats och gett sitt oberoende samtycke, utan att de själva direkt har något att vinna på ett sådant resursutnyttjande.

Kompensation

Samerna har rätt till återställande av, eller när detta inte är möjligt, rättmätig kompensation för mark, territorier och mark som tagits i bruk utan samtycke.

Vår övergripande vision är att deklARATIONEN till fullo börjar tillämpas.

Bevara vårt samiska kulturarv – trygghet ger framtidstro

Renskötelsen och renen är grunden för den samiska kulturen med förankring både i historien, nuet och framtiden. De äldre måste med stolthet kunna lämna över rennäringen till nästa generation utan att behöva se sitt livsverk värdelöst. Den traditionella kunskapsöverföringen bland samerna, från de äldre till de yngre generationerna, är ett av de viktigaste sätten att förvärva kunskap om rennäringen och den samiska kulturen som helhet. Detta måste bevaras och uppmuntras så att all den traditionella kunskap som finns förvärvat inte går förlorad.

En stabil rennäring ger framtidstro och vilja hos kommande generationer att föra rennäringen vidare och därmed också kulturen. Det är vår skyldighet som föräldrar och samebymedlemmar att slå vakt om våra och kommande generationers möjligheter att livnära sig på rennäringen. Vi vill också att de ska ha ett bättre arbetsklimat än det vi får uppleva idag genom att våra rättigheter till land och vatten hela tiden blir ifrågasatta och även fråntagna oss.

Renen och de marker och vatten som vi nyttjar har alltid varit och är fortfarande det viktigaste för våra liv. Samerna alltid inrättat sina liv efter renarnas rörelse- och betesmönster. Rennäringens markanvändning baserar sig i stort på fenomenet växelbete. Renskötelsen bygger på att renarna strövar, drivs eller transporteras mellan olika betesmarker utifrån dess behov och markernas beskaffenhet. Renen drivs av starka instinkter och är ett vanedjur. Den påverkas också av årliga variationer varför man aldrig riktigt kan förutsäga renens rörelser. Flexibiliteten och det växelvisa utnyttjandet av markerna, är en förutsättning för en fungerande verksamhet. Det finns en komplexitet i resursanvändningen, där varje del i samebyns marker utgör en funktion.

Livskraftig och lönsam rennäring

En livskraftig och lönsam rennäring är beroende av tillgång till betesmarker, därför försöker vi slå vakt om dessa på ett framåtsyftande sätt. Detta försvåras av många motstående intressen, såsom olika markexploateringar. Det har aldrig tidigare förekommit så många exploateringsplaner inom samebyns områden som under 2000-talet, vilket påverkar vår psykosociala situation på ett negativt sätt med ständig oro för rennäringens framtid. Verksamheten som bedrivs i Vilhelmina södra sameby är en dynamisk process, föränderlig men ändå statisk över både tid och rum. Faktorer som kan påverka och förändra driften periodvis eller för alltid är inverkan av väderförhållanden, påverkan från intrång, såsom rovdjur, skogsbruk, vatten- och vindkraft, det rörliga friluftslivet, gruvdrift, turismen och mycket mer

Utveckla och bibehålla näringarna (renskötsel, jakt, fiske och slöjd)

För att kunna bibehålla rennäringen på en livskraftig nivå och utveckla de olika delar som ingår i denna (renskötsel, jakt, fiske och slöjd) krävs att samebyarnas åsikter och framtidsplaner hörsammas och respekteras. Det administrativa arbete som uppstår vid försvarandet mot diverse exploateringar kräver mycket tid, kraft och energi som tas från renskötselns utövande. Detta medför ökade kostnader samt att utvecklingsarbetet inom näringen blir försummat. Vår önskan är att samebyarna utan att på något sätt ställas utanför det övriga samhället och samhällsutvecklingen ges arbetsro och möjligheter att bedriva och utveckla renskötseln och de övriga näringarna som ingår i rennäringen.

Använda naturen och naturresurserna på ett ekologiskt riktigt sätt

Samerna har genom historien lämnat mycket få spår efter sig och sitt näringsutövande. Samtidigt har vi fått lära oss att vi är tvungna att dokumentera vårt liv och leverne för att kunna hävda våra rättigheter i framtiden. Vi vill fortsätta att nyttja naturresurserna på ett ekologiskt bärkraftigt sätt för att kunna bedriva en långsiktigt hållbar rennäring. Renen är det enda tamdjur i Sápmi som kan överleva på naturbete.

Fungerande rovdjurspolitik med balans mellan rovdjur och renar – godtagbara toleransnivåer av rovdjur

Renägarna har alltid levt i samexistens med rovdjuren vilket innebar att det varit balans mellan renar och rovdjur. För att återfå balans vill samebyarna att rovdjurstrycket återigen ska regleras genom att införa tak för vad enskilda samebyar kan tolerera vad beträffar antal rovdjur och arter. Den svenska rovdjurspolitiken, som den förs idag, tillåter att rovdjursstammarna ökar på ett okontrollerat sätt och de nivåer som kan tolereras har passerats med bred marginal.

Att se de skador och lidande som uppstår vid rovdjursangrepp är en orsak till oro och psykisk ohälsa hos renägarna. Förutom att rovdjuren förorsakar lidande för renarna genom skador och stress vid angrepp så konkurrerar rovdjuren med oss om renhjordarnas avkastning, vilket innebär att ju fler rovdjur det finns desto mindre kan hjorden producera i form av kött som ska generera inkomster åt renägarna.

Fungerande kommunikation på nationell, regional och lokal nivå

Vi kräver att våra rättigheter som urfolk blir respekterade. Vi måste även bli respekterade som näringsidkare. Då kan vi börja föra en konstruktiv dialog på lika villkor med olika aktörer och andra markanvändare som verkar inom samebyarnas områden. Det måste även finnas klara kommunikationsvägar mellan olika beslutsnivåer, från det internationella till det regionala planet. Personal på myndigheter som handlägger rennäringens frågor ska vara förpliktade att införskaffa sig kunskap om samiska förhållanden och rennäringens verksamhet och villkor.

Utbildning och information – kunskap ger ökad förståelse

Bristen på kunskap om samerna och rennäringen är grogrund för många fördomar och missförstånd, inte bara när det gäller konkurrerande markanvändare utan även i skolan och det övriga samhället. Våra barn som går i den kommunala skolan får många gånger utstå mobbning och förtal på grund av etnicitet. Det faktum att vi som samer och rennäringssidkare måste försvara våra rättigheter ska inte belasta våra barn. Vår vilja är att **alla** ska veta att samer är ett urfolk och acceptera våra näringar, vår kultur och våra värderingar. Ett aktivt arbete med kunskapsspridning måste föras in i det svenska samhällssystemet.

De samiska utbildningsvägarna måste tillförsäkras resurser för att kunna utvecklas och förbättras i takt med de behov som kan komma att uppstå.

Jämställdhet

Samebyns policy är att alla i samebyn ska kunna utvecklas och att kunskap och kompetens ska tillvaratas oavsett kön.